

RAPORT DE MONITORIZARE

TRANSPARENȚA

ÎNȚREPRINDERILOR CU CAPITAL PUBLIC

DIN REPUBLICA MOLDOVA

*(întreprinderi de stat, întreprinderi municipale și societăți comerciale
cu capital integral și majoritar de stat sau municipal)*

Viorel PÎRVAN

RAPORT DE MONITORIZARE

TRANSPARENȚA

ÎNȚREPRINDERILOR CU CAPITAL PUBLIC

DIN REPUBLICA MOLDOVA

(întreprinderi de stat, întreprinderi municipale și societăți comerciale cu capital integral și majoritar de stat sau municipal)

Viorel PÎRVAN

Raportul este un produs al inițiativei „Promovarea transparenței și sustenabilității financiare a politicilor regionale, a întreprinderilor de stat și a autorităților locale din Republica Moldova”. Inițiativa este implementată de IDIS „Viitorul”, în parteneriat cu Institutul pentru Reforme Economice și Sociale din Slovacia (INEKO), cu suportul financiar al Programului de Asistență Oficială pentru Dezvoltare al Republicii Slovace (SlovakAid). Aceasta urmărește îmbunătățirea transparenței și a stabilității financiare a autorităților publice locale și a întreprinderilor de stat din Moldova prin transferul de know-how din proiectele similare implementate cu succes în Slovacia.

www.viitorul.org

INEKO

Institute for Economic and Social Reforms

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și proeuropene. IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor în Republica Moldova.

Institutul pentru Reforme Economice și Sociale (INEKO) este o organizație non-guvernamentală din Slovacia, creată în sprijinul reformelor economice și sociale care au scopul de a elimina barierele din calea dezvoltării pozitive pe termen lung a economiei și a societății slovacă.

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestui Studiu trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați IDIS „Viitorul”.

Adresa de contact:

Chișinău, Iacob Hâncu 10/1, MD-2005, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

CUPRINS

I. INTRODUCERE	4
II. SCOPUL ȘI METODOLOGIA CERCETĂRII	5
III. SUMAR	7
IV. REZULTATELE EVALUĂRII CRITERIILOR DE TRANSPARENȚĂ	8
1. Aspecte generale și comparative privind transparența întreprinderilor	8
2. Indicatorii economici	10
3. Transparența și accesul la informație	12
4. Achizițiile publice și proprietatea	14
5. Resursele umane	16
6. Etica și conflictul de interese	18
7. Granturi și caritate	19
V. RECOMANDĂRI	21
VI. CLASAMENTUL DE TRANSPARENȚĂ	24
VII. BIBLIOGRAFIE	26

I. Introducere

În Republica Moldova, serviciile publice importante precum furnizarea de energie și apă, transportul, telecomunicațiile și alte servicii publice sunt oferite de întreprinderi controlate integral sau parțial de stat sau unitățile administrativ teritoriale. Aceste întreprinderi reprezintă o pondere semnificativă în Produsul Intern Brut (PIB) național și sunt unii din cei mai mari angajatori ai forței de muncă.

Întreprinderile de stat și municipale au fost mereu în afara atenției publice, deși activitatea acestora prezintă mai multe riscuri de corupție din cauza apropierii acestor întreprinderi de guvernare și funcționarii publici. Aici apar des conflicte de interese, fiind oferite contracte generoase din partea statului, iar banii obținuți de întreprinderi pot fi utilizați în alte scopuri, inclusiv politice. De multe ori întreprinderile de stat au fost catalogate drept „portofelul partidelor”, fiind împărțite de partidele politice după finalizarea alegerilor.

Achizițiile în astfel de întreprinderi se fac fără respectarea unor proceduri transparente, nefiind obligate să se supună reglementărilor cadrului legal privind achizițiile publice. Aceste întreprinderi contractează credite în valoare de miliarde de lei în condiții neclare și netransparente, formându-se datorii mai mari decât valoarea activelor deținute, cu riscul de a fi depozitate din proprietatea statului sau unităților administrativ teritoriale. Întreprinderile respective ignoră prevederile legislației privind accesul la informație și nu pun la dispoziția cetățenilor informațiile solicitate.

Această stare deplorabilă îngrijorează enorm partenerii externi ai Republicii Moldova. Iar una din condițiile Uniunii Europene pentru asistența

macrofinanciară oferită țării noastre este transparentizarea activității întreprinderilor de stat, întreprinderilor municipale și societăților comerciale cu capital integral și majoritar de stat sau municipal.

Legea cu privire la întreprinderea de stat (abrogată în decembrie 2017) stabilea obligația pentru aceste entități să publice raportul anual de activitate, situațiile și performanțele financiare ale întreprinderii. Însă, acestea nu erau dezvăluite sau erau aduse la cunoștință doar parțial de unele întreprinderi. Dezvăluirea informațiilor de către întreprinderile municipale este vag reglementată în cadrul legal autohton, fapt ce acordă posibilitate întreprinderilor să nu publice un șir de informații. La finele anului 2017 Parlamentul a adoptat o nouă lege cu privire la întreprinderea de stat și municipală, care obligă aceste întreprinderi să plaseze pe pagina web statutul întreprinderii, regulamentele interne, raportul anual al întreprinderii, care include un șir de informații financiare, economice, organizaționale și alte informații importante privind activitatea întreprinderii. Totodată, conform prevederilor noii legi, în termen de 24 luni, toate întreprinderile de stat și cele municipale trebuie să fie reorganizate în alte forme juridice de organizare prevăzute de legislație, spre exemplu în societăți pe acțiuni.

Cea mai eficientă cale de a preveni și reduce corupția în întreprinderile de stat și municipale este transparența acestora, implementarea standardelor de guvernanță corporativă și deschiderea datelor privind activitatea întreprinderilor, indicatorii economici, achizițiile publice, angajarea în întreprinderi și alte informații importante despre aceste entități publice.

II. Scopul și metodologia cercetării

IDIS „Viitorul”, preluând experiența slovacă, a monitorizat 68 de întreprinderi de stat, municipale și societăți comerciale cu capital integral sau majoritar de stat sau municipale din Republica Moldova (în continuare - întreprinderi cu capital public) pentru a **determina nivelul de transparență** în activitatea acestora pentru anul 2017.

De asemenea, pentru comparație, au fost monitorizate 16 întreprinderi similare din România, Rusia, Slovacia, Suedia, Irlanda de Nord, Marea Britanie, precum și patru societăți comerciale private din Republica Moldova.

Drept rezultat al monitorizării a **fost stabilit clasamentul celor mai transparente** întreprinderi. Clasamentul poate fi accesat pe pagina web <http://companies.viitorul.org>.

În plus, au fost formulate **recomandări pentru îmbunătățirea transparenței și asigurarea furnizării informațiilor publice cetățenilor**.

Pentru monitorizare au fost selectate întreprinderi din diferite sectoare ale economiei, în funcție de mărimea activelor, numai dacă aceste active depășesc 1 milion de lei. În cazul societăților comerciale cu capital de stat sau municipale au fost selectate entitățile în care cota statului sau a unității administrativ teritoriale era mai mare de 51%, cu unele excepții pentru companiile din domeniile importante și cu impact major asupra societății, în care cota este mai mică.

Procesul de selecție a fost desfășurat în conformitate cu informațiile publicate de Agenția Proprietății Publice, care deține registrele întreprinderilor de stat/municipale și registrele privind societățile pe acțiuni în care statul sau unitățile administrativ teritoriale dețin cote. Au fost utili-

zate informațiile din aceste registre actualizate pentru anul 2017.

Evaluarea transparenței întreprinderilor s-a desfășurat în perioada **aprilie – iunie 2018** și a utilizat o abordare cantitativă, fiind realizată în baza:

- chestionarelor adresate întreprinderilor monitorizate din Republica Moldova, prin care au fost solicitate mai multe informații publice;
- cererilor din partea unei persoane terțe, adresate întreprinderilor monitorizate din Republica Moldova, prin care au fost solicitate informații publice în baza legii privind accesul la informație;
- informațiilor identificate pe paginile web ale întreprinderilor monitorizate din Republica Moldova;
- informațiilor identificate pe paginile web ale întreprinderilor monitorizate din alte țări: România, Rusia, Slovacia, Suedia, Irlanda de Nord și Marea Britanie;
- informațiilor de pe portalurile web ale autorităților publice (www.declaratii.ani.md);
- informațiilor de pe portalurile web de achiziții publice (www.etender.gov.md, www.achiziti.md, www.yptender.md și www.e-licitatie.md)

Întreprinderile au fost evaluate și clasate în șase zone (criterii de transparență) cu 42 de indicatori. Zonele evaluate cuprind cele mai importante direcții din organizarea și activitatea întreprinderilor care sunt de interes public, precum și domeniile considerate importante pentru o administrare transparentă a întreprinderilor, cum ar fi etica sau conflictul de interese. Rezultatele se bazează pe datele accesibile publicului, ușor măsurabile și verificabile. Scorul (punctajul) maxim pentru o întreprindere, incluzând toate zonele, a fost de 100 de puncte.

	Zonele (criteriile de transparență)	Ponderea în %
I	Indicatorii economici	19
II	Transparența și accesul la informație	24
III	Achizițiile publice și proprietatea	23
IV	Resursele umane	14
V	Etica și conflictul de interese	13
VI	Granturi și caritate	7

Clasamentul general al unei întreprinderi variază de la 0% (cel mai slab) până la 100% (cel mai bun). Pentru o comparație mai rapidă, întreprinderile au fost clasificate în conformitate cu o scară graduală (de la F până la A+).

Mai multe informații detaliate cu privire la criteriile de transparență, indicatori și întrebările adresate întreprinderilor pot fi găsite în secțiunile web ale clasamentului pe <http://companies.viitorul.org>.

Remarcă: drept rezultat al demarării reformei administrației publice centrale și reorganizării întreprinderilor de stat, pe parcursul selectării întreprinderilor monitorizate, elaborării metodologiei de monitorizare și desfășurării procesului de monitorizare de către IDIS „Viitorul”, din 68 de întreprinderi evaluate, 16 au fost reorganizate în instituții publice, fie au fost privatizate de companii private (în total circa ¼ din întreprinderile monitorizate). Acestea au fost incluse în clasamentul celor mai transparente întreprinderi. Ulterior, urmează ca criteriile de transparență să fie ajustate pentru a elabora un clasament comun al entităților publice (întreprinderi și instituții publice).

III. Sumar

Monitorizarea întreprinderilor cu capital public din Republica Moldova demonstrează un nivel scăzut de transparență și deschidere a informațiilor privind organizarea și activitatea acestora. Deși au fost evaluate cele mai mari și importante întreprinderi din țară, media lor generală de transparență a depășit puțin peste 17% din 100 maxim posibil. În comparație, media generală a întreprinderilor din alte țări, monitorizate în paralel, a depășit 58 de puncte procentuale.

Întreprinderile cu capital public demonstrează o anumită deschidere în ce privește indicatorii economici. Astfel, 29% din întreprinderile monitorizate au publicat pe pagina web rapoartele anuale pentru anul 2017, iar 43% au publicat informații și rezultate economico-financiare, cu indicatori precum profitul net, venitul din vânzări și alți indicatori ce țin de activitatea întreprinderilor.

În pofida interpretărilor neuniforme ale legislației privind accesul la informație, circa 1/3 din întreprinderile monitorizate au răspuns la chestionarul adresat de IDIS „Viitorul”, iar 28% din întreprinderi au răspuns la cererea unei persoane fizice și au furnizat informația solicitată de aceasta.

Totodată, întreprinderile nu aduc la cunoștința publicului informațiile de bază precum statutul întreprinderii, publicat pe paginile web doar de nouă întreprinderi monitorizate. Prin urmare, Informațiile privind fondatorii/proprietarii/acționarii întreprinderii și procentul acțiunilor/părților sociale pe care le dețin au fost publicate de 26 de întreprinderi. Publicul nu este informat referitor la rezultatele ședințelor organelor de conducere ale întreprinderilor, fiind identificate numai unele informații parțiale publicate de două întreprinderi monitorizate.

Achizițiile publice desfășurate de întreprinderi constituie un domeniu lipsit de transparență. Astfel, circa 93% din întreprinderile monitorizate nu

publică anunțurile de intenție (planurile de achiziții publice), 73% nu au publicat pe pagina web anunțurile de participare la achizițiile publice și nici o întreprindere nu a utilizat în anul 2017 platformele electronice pentru procedurile de achiziții. Plus la aceasta, întreprinderile nu aduc la cunoștință rezultatele achizițiilor și nici nu publică contractele de achiziții publice.

Întreprinderile cu capital public nu dezvăluie informațiile referitor la patrimoniul (terenuri și bunuri imobile) care îl administrează sau îl dețin în proprietate. Prin urmare, numai șase întreprinderi monitorizate au publicat pe web unele informații privind transmiterea în locațiune a spațiilor gestionate.

Circa 3/4 din întreprinderile monitorizate nu publică ofertele de muncă pe pagina lor web și doar o singură întreprindere a publicat pe web unele rezultate a procedurilor de selecție pentru ocuparea locurilor vacante în anul 2017. Totodată, numai trei întreprinderi au indicat în rapoartele anuale mărimea salariului administratorului întreprinderii și indemnizației primite de membrii consiliului de administrație, iar patru întreprinderi a furnizat parțial astfel de informații. În rest, circa 90% din întreprinderile monitorizate nu au furnizat nici o informație cu privire la veniturile salariale ale membrilor organelor de conducere.

Drept rezultat al monitorizării au fost identificate trei întreprinderi care au elaborat și publicat un Cod de etică pentru angajații întreprinderii. Doar o singură întreprindere monitorizată a elaborat și publicat programe anticorupție, cu prevederi ce se referă la fraude, conflicte de interese, alte riscuri. De asemenea, nici o întreprindere nu a publicat pe pagina web un Cod de guvernare corporativă.

La capitolul „granturi și caritate” întreprinderile cu capital public din Republica Moldova nu au acumulat nici un punct.

IV. Rezultatele evaluării zonelor de transparență

1. Aspecte generale și comparative privind transparența întreprinderilor

Media generală de transparență a 68 de întreprinderi de stat, întreprinderi municipale și societăți comerciale cu capital integral sau majoritar de stat sau municipale din Republica Moldova constituie 17,4 puncte procentuale.

Cele mai transparente întreprinderi monitorizate au obținut mai puțin de 50,0% din punctajul maxim de 100,0%, acumulând un scor de 44,0%, fiind incluse în categoria „C-” (Î.S. „MoldATSA” și Î.S. „Centrul de Telecomunicații Speciale”). Totodată, circa 2/5 din întreprinderile monitorizate au obținut mai puțin de 10,0% din punctajul maxim.

În dependență de tipul întreprinderii (proprietarii întreprinderii), o situație mai bună se atestă la întreprinderile de stat, cu o medie de 17,7% în comparație cu întreprinderile municipale, care înregistrează un punctaj mediu de 12,7%. Astfel de rezultate se explică prin faptul că întreprinderile de stat sunt de obicei întreprinderi mai mari, cu mai mulți angajați și mai multe resurse financiare.

Totuși, se observă că trei întreprinderi municipale s-au poziționat mai sus de mijlocul clasamentului, fapt ce demonstrează că și întreprinderile mai mici pot fi transparente. Întreprinderile municipale au obținut un punctaj mai mare ca întreprinderile de stat la un șir de indicatori de transparență. Spre exemplu publicarea pe web a statutului întreprinderii, precum și informațiilor privind fondatorii/proprietarii/acționarii întreprinderii și procentul acțiunilor/părților sociale pe care le dețin. De asemenea, întreprinderile municipale au o medie

mai bună în ce privește răspunsul la întrebările din chestionarele adresate de IDIS „Viitorul”.

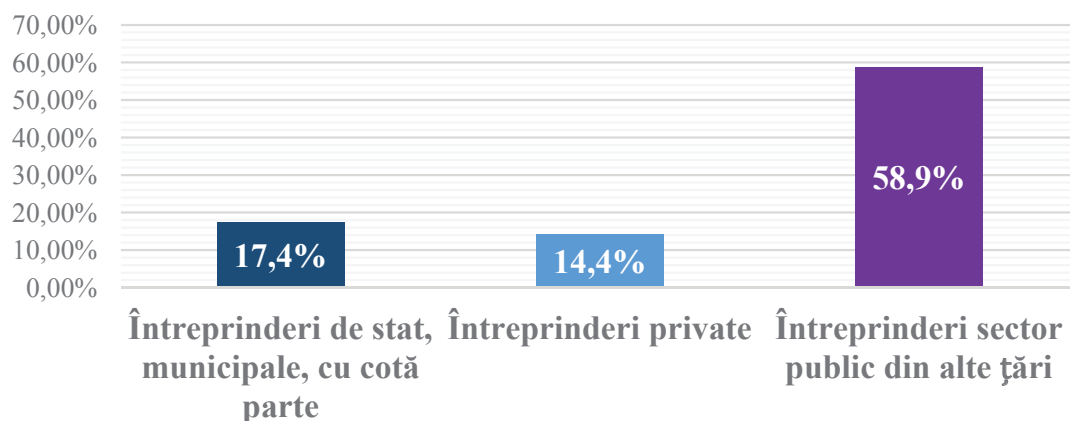
Media generală de transparență a patru întreprinderi private din Republica Moldova la fel este joasă și reprezintă doar 14,4% din numărul maxim de puncte care pot fi acumulate. Cel mai mare punctaj în acest sens l-a obținut S.A. „Floarea Soarelui”, cu 28 de puncte procentuale.

Cele mai transparente întreprinderi deținute de sectorul public în anul 2017, potrivit clasamentului transparenței, le reprezintă întreprinderile din alte țări, care au obținut o medie a punctelor de 58,9% – de trei ori mai mult ca întreprinderile cu capital public din Republica Moldova. Cea mai mare medie a acumulat „Heating Plant Kosice” (82,7%), o companie de producere și distribuție a energiei termice din Slovacia. Cele mai puține puncte a acumulat „Mosgortrans” (14,9%), întreprindere ce gestionează transportul public în orașul Moscova.

Întreprinderile de stat, municipale și cu cotă parțială din Republica Moldova se poziționează cel mai bine la categoriile „indicatorii economici” și „transparența și accesul la informație”, obținând un scor de 34,3% și respectiv 34,2%. Cele mai problematice zone de transparență pentru aceste întreprinderi le reprezintă „achizițiile publice și proprietatea”, „etica și conflictul de interese” și „granturi și caritate”, cu o medie care nu depășește 4,0%. Totodată, în 11 indicatori de transparență din cei 42 de evaluați (26,0%), întreprinderile cu capital public nu au obținut nici un punct.

Diagrama 1. Media generală de transparență a întreprinderilor în dependență de proprietarul lor și țara de origine

Media generală comparativă

Întreprinderile private monitorizate au obținut la fel cele mai mari scoruri pentru zona „transparența și accesul la informație” (27,6%) și zona „indicatorii economici” (25,0%). Întreprinderile private stau cel mai rău la capitolul „achiziții publice și proprietatea”, cu 0 puncte, însă acestea nici nu au obligația să desfășoare procedurile de achiziție în conformitate cu legislația în domeniul achizițiilor sau să publice informații privind administrarea și înstrăinarea proprietăților companiilor. Mai grav este că întreprinderile de stat, municipale și cu cotă parte au obținut doar un scor

mediu de 3,9% pentru zona „achiziții publice și proprietatea”, unde există mari curențe de transparență și acces la aceste informații, considerate de ordin public.

Întreprinderile din alte țări tot excelează la cele două categorii - „indicatorii economici” (88,7%) și „transparența și accesul la informație” (74,6%), însă media punctajului este peste 70,0%, adică de două ori și mai mult decât media obținută de întreprinderile de stat, municipale și cu cotă parte din Republica Moldova. Și pentru celelalte zone

Tabel.1. Media pentru fiecare zonă de transparență în dependență de proprietarul întreprinderilor și țara de origine

	Întreprinderi de stat, municipale, cu cotă parte	Întreprinderi private	Întreprinderi sector public din alte țări
I. Indicatori economici	34,3%	25,0%	88,7%
II. Transparența și accesul la informație	34,2%	27,6%	74,6%
III. Achiziții publice și proprietatea	3,9%	0,0%	43,4%
IV. Resursele umane	10,4%	3,6%	49,3%
V. Etica și conflictul de interese	2,1%	11,5%	45,2%
VI. Granturi și caritate	0,0%	14,3%	26,8%
TOTAL	17,4%	14,4%	58,9%

întreprinderile străine au acumulat un punctaj semnificativ mai mare în comparație cu întreprinderile din țară. Scoruri mai mari de 40,0% întreprinderile au obținut pentru „achiziții publice și proprietatea”, „resursele umane”, „etica și conflictul de interes”. Se observă o situație bună pentru aceste întreprinderi la categoria „granturi și caritate”, cu un scor de 26,8% în comparație cu întreprinderile de stat, municipale și cu cotă parte din Republica Moldova, care nu au acumulat nici un punct la acest capitol.

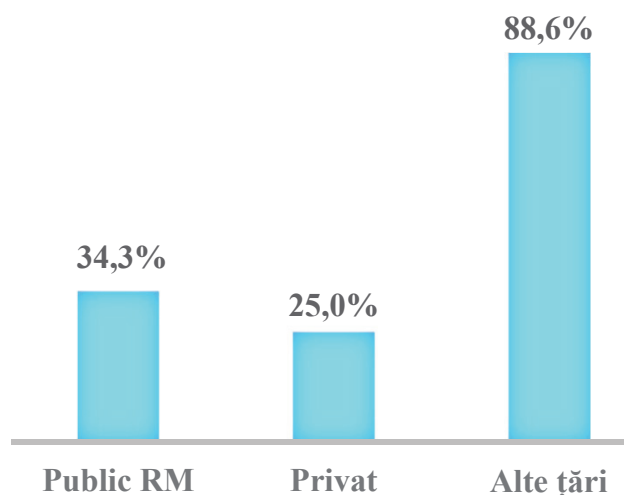
2. Indicatorii economici

Indicii de performanță ai întreprinderilor se determină în baza rezultatelor economico-financiare, cu descrierea profiturilor, pierderilor, altor indicatori din activitatea întreprinderii. Transparența indicatorilor economici este importantă pentru a vedea eficiența activității întreprinderilor.

Rezultatele monitorizării arată că **20 de întreprinderi cu capital public din 68 au publicat pe pagina web rapoartele anuale pentru anul 2017**. Rapoarte anuale pentru trei ani (2015 - 2017) au publicat 1/5 din întreprinderile monitorizate, iar ¼ au publicat parțial, doar pentru unii ani consecutivi.

Este de remarcat că rapoartele anuale nu au o formă unică pentru toate întreprinderile. De cel mai multe ori rapoartele au fost prezentate sub formă de tabele cu indicatori economici. Au fost cazuri când rapoartele au fost mai comprehensive, cu text, analiză, descrierea evoluției, progresului, regresului, grafice pentru mai mulți ani comparativi etc. Practicile internaționale indică necesitatea unui raport mai structurat, cu informații și descrieri detaliate a activităților și domeniilor principale ale întreprinderii.

Analiza indicatorilor economico-financiar și evaluarea rezultatelor economico-financiare ale întreprinderii, prin prisma evoluției indicatorilor principali (profitul net, venitul din vânzări și alți indicatori ce țin de condițiile de activitate concrete ale întreprinderii respective) **pentru anul 2017 a fost publicată pe paginile web a 29 de întreprinderi** cu capital public (43,0%). Astfel de analize au fost publicate pentru trei ani la rând

(2015 – 2017) de către 21 de întreprinderi monitorizate.

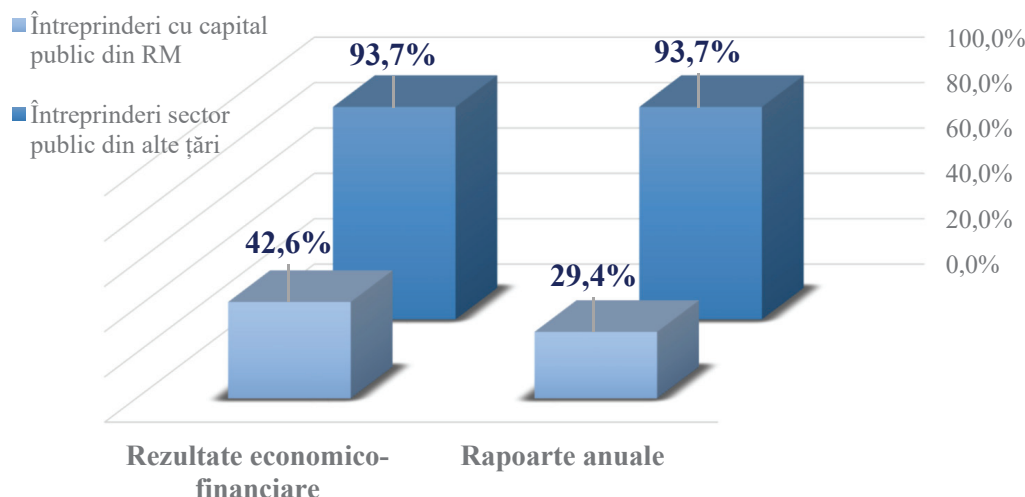
Analiza comparativă a întreprinderilor din alte țări evidențiază că acestea, în proporție de 93,7%, publică pe web rapoartele anuale, precum și analiza indicatorilor economico-financiar și evaluarea rezultatelor economico-financiare ale întreprinderii.

Circa 1/5 din întreprinderile monitorizate cu capital public din Republica Moldova au adus la cunoștință rezultatele controalelor și auditurilor economico-financiare la care au fost supuse în anul 2017. În jur de 2/5 din întreprinderile monitorizate au publicat pe pagina web informații privind capitalul social al întreprinderii.

Monitorizarea a constatat că întreprinderile nu au publicat pe pagina web **informații privind împrumuturile/creditele obținute de întreprinderi în anul 2017**. Întreprinderile se rezumă doar

Diagrama 2. *Transparența rapoartelor anuale și rezultatelor economico-financiare în întreprinderile cu capital public din Republica Moldova și din alte țări*

Rapoartele anuale și rezultatele economico-financiare

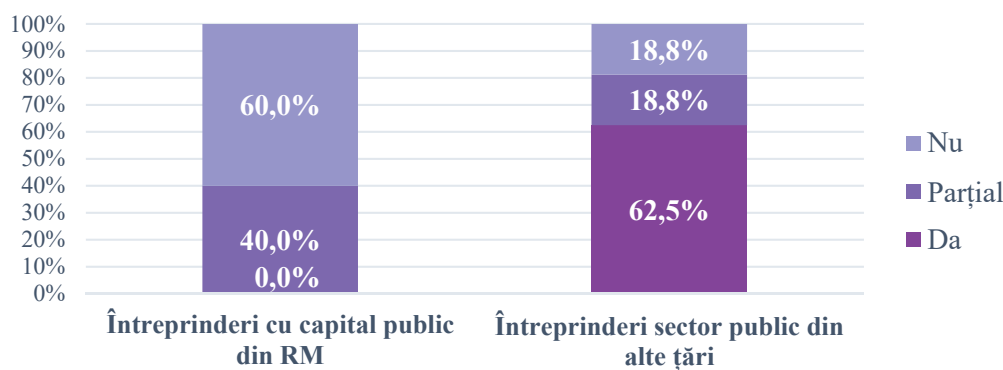
la publicarea în analizele economico-financiare anuale a cifrelor sumare privind situația generală a împrumuturilor/creditelor. Astfel de date au publicat 27 de întreprinderi monitorizate.

Pentru comparație, 62,5% din întreprinderile din alte țări supuse monitorizării au publicat pe pagina web informații privind împrumuturile/creditul obținute de întreprindere.

Cele mai bune exemple de transparență a indicatorilor economici sunt întreprinderile „MoldATSA”, „Centrul Telecomunicații Speciale”, „Casa Presei”, „Moldpres”, „Poșta Moldovei”, „Termoelectrica”, „Moldelectrica”, „Detașamentul de pază paramilitară”, „Radiocomunicații” și „Gările și stațiile auto”, care au acumulat la acest criteriu fiecare câte 95,0%.

Diagrama 3. *Transparența împrumuturilor și creditelor obținute de întreprinderile cu capital public din Republica Moldova și din alte țări*

Împrumuturile și creditul întreprinderii

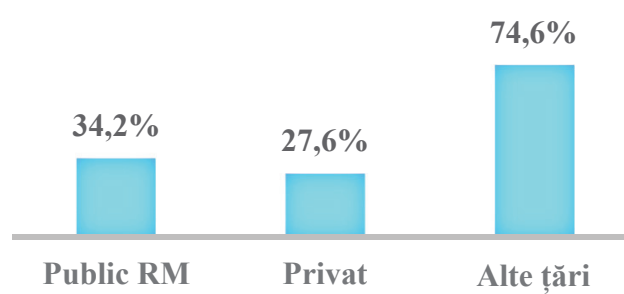

3. Transparența și accesul la informație

O atenție sporită în cadrul analizei a fost acordată modului de respectare a legislației privind accesul la informație de către întreprinderile monitorizate. Reieșind din prevederile Legii nr.982 din 11.05.2000 privind accesul la informație, persoanele fizice și juridice au dreptul de a solicita, în baza unei cereri scrise, orice informații, cu excepțiile stabilite de legislație, aflate în posesia furnizorilor de informații, iar aceștia au obligația să le furnizeze solicitanților.

Potrivit legii, unii din posesorii informațiilor oficiale sunt persoanele juridice care, în baza legii sau a contractului cu autoritatea publică ori instituția publică, sunt abilitate cu gestionarea unor servicii publice și culeg, selectează, posedă, păstrează, dispun de informații oficiale. Întreprinderile cu capital public interpretează aceste prevederi în sensul că ele nu se aplică întreprinderilor de stat, întreprinderi municipale și societăți comerciale cu capital integral sau majoritar de stat sau municipale. Unele întreprinderi invocă că informațiile ce se referă la activitatea întreprinderilor reprezintă secret comercial, protejat de Legea nr.171/1994 cu privire la secretul comercial.

IDIS „Viitorul” a expediat chestionare în adresa întreprinderilor monitorizate, cu solicitarea mai multor informații publice. Drept rezultat **au fost**

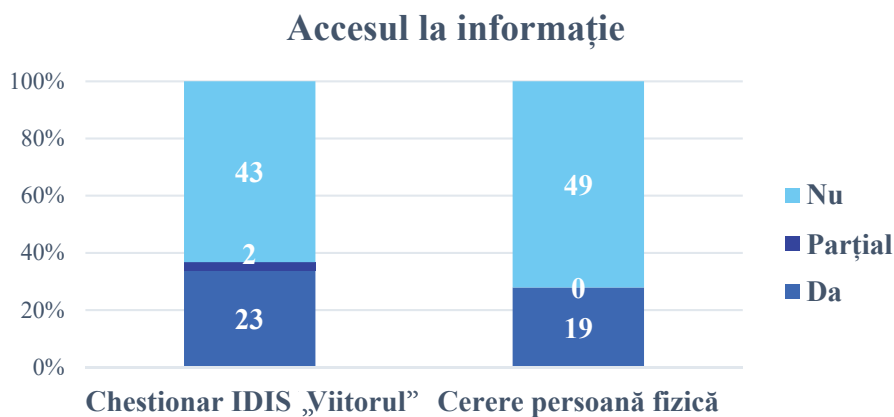

recepționate 23 de chestionare completate, iar două întreprinderi au oferit informații parțiale.

Totodată, la inițiativa IDIS „Viitorul”, o persoană fizică terță a înaintat cereri către întreprinderi, prin care s-a solicitat o anumită informație publică și anume „suma totală de bani achitată avocaților în anul 2017 conform contractelor de asistență juridică”. Astfel, a fost verificat modul cum reacționează întreprinderile la solicitările de informații adresate de către persoanele fizice. Prin urmare, **19 întreprinderi cu capital public au răspuns persoanei fizice și au furnizat informația solicitată.**

Din totalitatea întreprinderilor monitorizate, 56 dispun de pagini web (82,0%), însă nu toate sunt utilizate în calitate de instrumente de informare a publicului privind activitatea întreprinderilor, multe din paginile web rămân a fi nefuncționale, fie conțin puține informații utile.

Diagrama 4. Răspunsurile întreprinderilor cu capital public la solicitările de furnizare a informațiilor publice

Pe paginile web a 27 de întreprinderi pot fi găsite datele de contact ale administratorului și persoanelor responsabile, care permite publicului să solicite informații/adreseze cereri, iar 29 de pagini web conțin parțial astfel de informații.

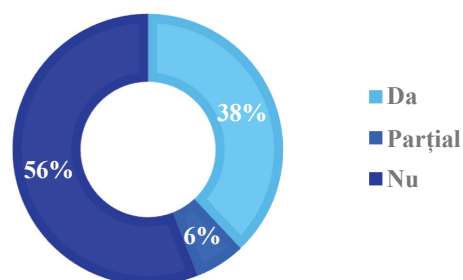
Circa 56,0% din întreprinderile monitorizate nu au publicat pe pagina web informații privind fondatorii/proprietarii/ acționarii întreprinderii și procentul acțiunilor/ părților sociale pe care le dețin. Astfel de informații găsim pe paginile web a 26 de întreprinderi (38,0%), iar patru întreprinderi publică informații parțiale. În comparație, astfel de date sunt publicate de 87,5% din întreprinderile monitorizate în alte țări.

Doar nouă întreprinderi monitorizate (13,0%) au publicat pe paginile web statutul întreprinderii - documentul de bază la înființarea întreprinderii și care stabilește genurile de activitate, capitalul social, patrimoniul transmis întreprinderii, organele de conducere, modul de repartizare și utilizare a profitului net, modul de acoperire a pierderilor, modul de reorganizare și dizolvare a întreprinderii, cât și alte prevederi importante ce țin de activitatea întreprinderii.

Unul din indicatorii monitorizați a fost evaluarea posibilității de a căuta și copia un text din raportul anual al întreprinderii publicat pe web. Or, accesul la informație presupune și posibilitatea utilizării acestor informații publice într-un mod accesibil și ușor. Rezultatele arată că ¼ din întreprinderile monitorizate au publicat raportul anual

Diagrama 5. Transparența proprietarilor și cotelor părți în întreprinderile cu capital public

PROPRIETARII ȘI COTELE PĂRȚI

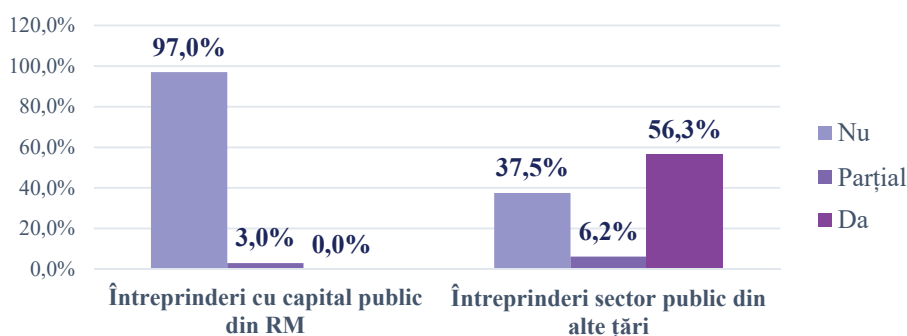
într-un format ce a permis publicului căutarea și copierea unui text din acest raport.

Întreprinderile monitorizate nu publică pe web rezultatele ședințelor Consiliului de Administrație/ Adunării Generale (hotărâri, procese-verbale). În acest sens, numai două din ele au publicat unele informații parțiale despre rezultatele ședințelor organelor de conducere. Un punctaj mai bun la acest indicator au acumulat întreprinderile din alte țări, fiind identificate nouă întreprinderi care au publicat în totalitate rezultatele ședințelor organelor de conducere și o întreprindere care a publicat doar unele informații despre ședințele petrecute în anul 2017.

Cele mai bune exemplu de acces la informație le reprezintă întreprinderile „MoldATSA”, care a acumulat în această zonă de transparență un punctaj de 79,0% și „Apă – Canal Cahul”, cu 75,0%.

Diagrama 6. Transparența rezultatelor ședințelor Consiliului de Administrație / Adunării Generale a întreprinderilor cu capital public din Republica Moldova și din alte țări

Rezultatele ședințelor organelor de conducere

4. Achizițiile publice și proprietatea

Legea privind achizițiile publice nr.131/2015 continuă să fie interpretată în sensul că întreprinderile cu capital public nu sunt entități contractante și nu au obligația să desfășoare procedurile de achiziție conform legislației privind achizițiile publice.

Rezultatele monitorizării arată că achizițiile efectuate de întreprinderile respective sunt desfășurate doar în baza regulamentelor interne cu privire la procedura de realizare a achizițiilor de bunuri, lucrări și servicii, aprobate de către organele de conducere. Excepție sunt titularii de licență din sectoarele electroenergetic, termoelectric, gazelor naturale și a operatorilor care furnizează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, care se conduc după Regulamentul aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.24/2017 din 26.01.2017.

În acest sens, numai cinci întreprinderi din 68 au publicat pe web anunțurile de intenție (planurile de achiziții publice). Nici o întreprindere monitorizată nu a adus la cunoștință publică actele prin care au fost create grupurile de lucru pentru achiziții și componența acestora.

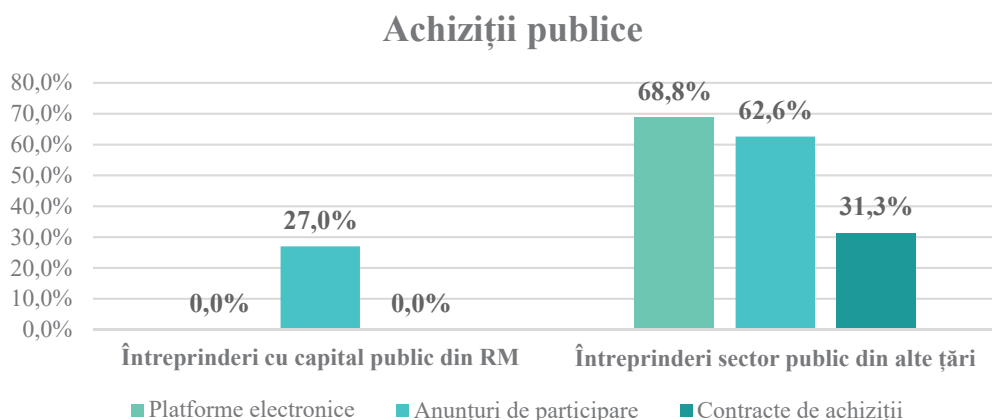
Circa 73,0% (50 de întreprinderi) nu au publicat pe pagina web anunțurile de participare la achizițiile publice. Nici o întreprindere monitorizată nu a utilizat în anul 2017 platformele electronice pentru procedurile de achiziții publice.

Doar întreprinderea de stat „Administrația de stat a drumurilor” a publicat pe pagina sa web informații despre câștigătorii procedurilor de achiziții publice cu care s-au încheiat contracte în anul 2017. În rest, întreprinderile nu aduc la cunoștință publică rezultatele achizițiilor publice și contractele de achiziții încheiate cu operatorii economici învingători.

Rezultatele monitorizării comparative demonstrează că achizițiile desfășurate de întreprinderile din alte țări sunt mai transparente. Totuși, se observă anumite restanțe și dificultăți în ce privește publicarea contractelor de achiziții publice. În unele state întreprinderile cu capital public sunt obligate să publice contractele de achiziții publice, însă legislația stabilește și anumite excepții, ceea ce duce la secretizarea unor contracte și nepublicarea lor pe web. Exemple de bune practici le reprezintă toate cele patru întreprinderi cu capital public din Slovacia, care au publicat toate contractele de achiziții publice pe paginile web.

Diagrama 7. Transparența achizițiilor publice desfășurate de întreprinderile cu capital public din Republica Moldova și din alte țări

Unul din cele mai vulnerabile domenii pentru întreprinderile cu capital public îl reprezintă administrarea patrimoniului (bunurile imobilele, terenurile). Acest fapt se datorează lipsei unei evidențe precise a patrimoniului întreprinderilor, neînregistrării la organul cadastral a tuturor bunurilor imobile, diminuarea valorii acestor bunuri, interesului sporit pentru acest patrimoniu și cadrului legal confuz, contradictoriu, lacunar, superficial; fapt ce dă posibilitate la interpretări abuzive.

În rezultatul monitorizării se atestă că **nici o întreprindere nu a publicat pe web informații din evidența și registrul proprietăților întreprinderii**, care trebuia să includă bunurile transmise ca aport în capitalul social de către fondatori/prorietari/acționari, bunurile transmise în administrare de către fondatori/prorietari/acționari și bunurile proprietate a întreprinderii,

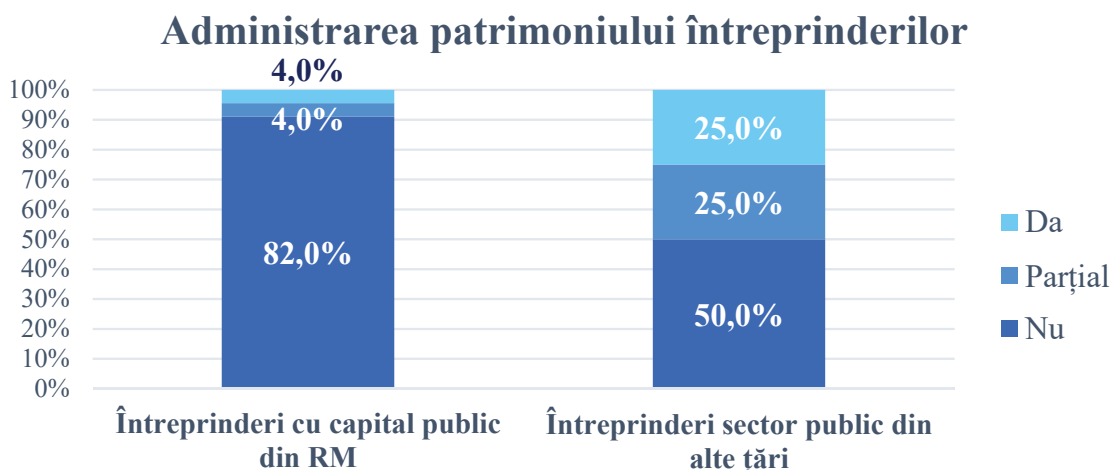
obținute de aceasta în rezultatul activității economico-financiare.

Din 68 de întreprinderi monitorizate, **numai șase (trei în totalitate și trei parțial) au publicat pe pagina web informații (ofertele, rezultatele, alte informații) privind transmiterea, comercializarea, darea în locațiune/arendă sau comodat a bunurilor întreprinderii**. De regulă, astfel de informații publică întreprinderile care au ca obiect de activitate anume transmiterea în locațiune/arendă a spațiilor („Tracom”, „Expo Business Chișinău”, „Casa Presei”).

În ce privește întreprinderile din alte țări, numai ¼ din cele monitorizate au adus la cunoștință informații referitor la administrarea proprietății întreprinderilor, iar ¼ a publicat pe web doar unele informații parțiale despre transmiterea, comercializarea, darea în locațiune/arendă sau comodat a bunurilor întreprinderii.

Cele mai bune exemple de transparență în domeniul achizițiilor publice și proprietatea sunt „Tracom” și „Casa Presei”, ambele acumulând un punctaj de 26,0% la acest criteriu.

Diagrama 8. Transparența administrării patrimoniului întreprinderilor cu capital public din Republica Moldova și din alte țări

5. Resursele umane

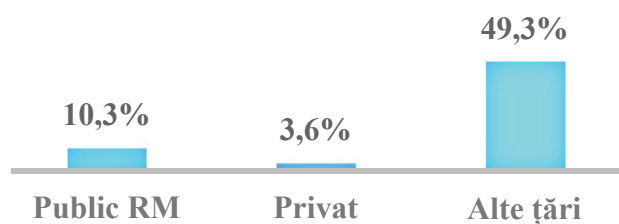
Este important ca întreprinderile cu capital public să desfășoare o politică transparentă de selecție și angajare a personalului, iar informațiile privind membrii organelor de conducere, salariile și bonusurile primite trebuie să fie aduse la cunoștința publicului.

Managementul resurselor umane rămâne un domeniu netransparent pentru întreprinderile cu capital public, care nu dorește să dezvăluie publicului aceste informații. Astfel, numărul angajaților au fost publicate pe paginile web de către 21 de întreprinderi monitorizate.

Circa 74,0% din întreprinderi nu publică ofertele de muncă pe pagina lor web. Doar o singură întreprindere („Administrația de stat a drumurilor”) a publicat pe web unele rezultate a procedurilor de selecție pentru ocuparea locurilor vacante în anul 2017.

Întreprinderile din alte state sunt mai deschise în ce privește publicarea ofertelor de muncă – 81,0% din întreprinderile monitorizate au publicat pe web aceste anunțuri. O situație mai bună se observă și la transparența rezultatelor procedurilor de angajare, chiar dacă punctajul mediu obținut la acest indicator nu este foarte mare – 12,5%.

Nici o întreprindere monitorizată din Republica Moldova nu a adus la cunoștința publicului regu-

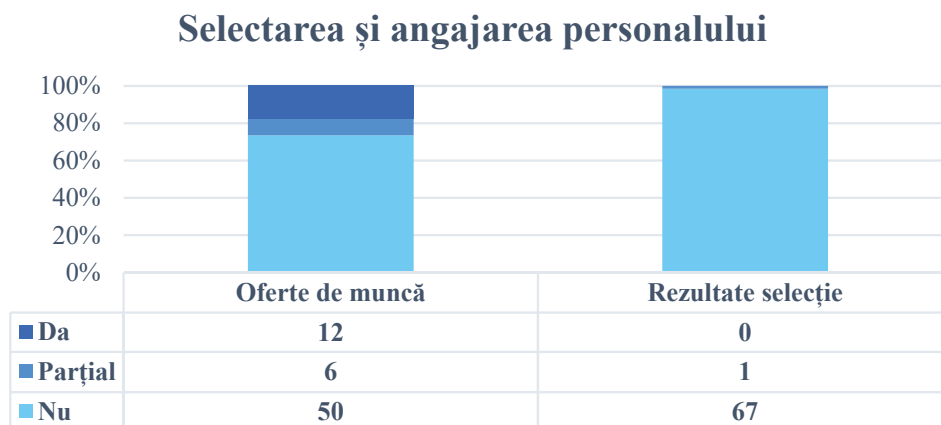

lile cu privire la selectarea și angajarea personalului întreprinderii și doar o singură întreprindere („Administrația de stat a drumurilor”) a adus la cunoștință regulile cu privire la organizarea și desfășurarea concursului pentru ocuparea funcției vacante de administrator al întreprinderii.

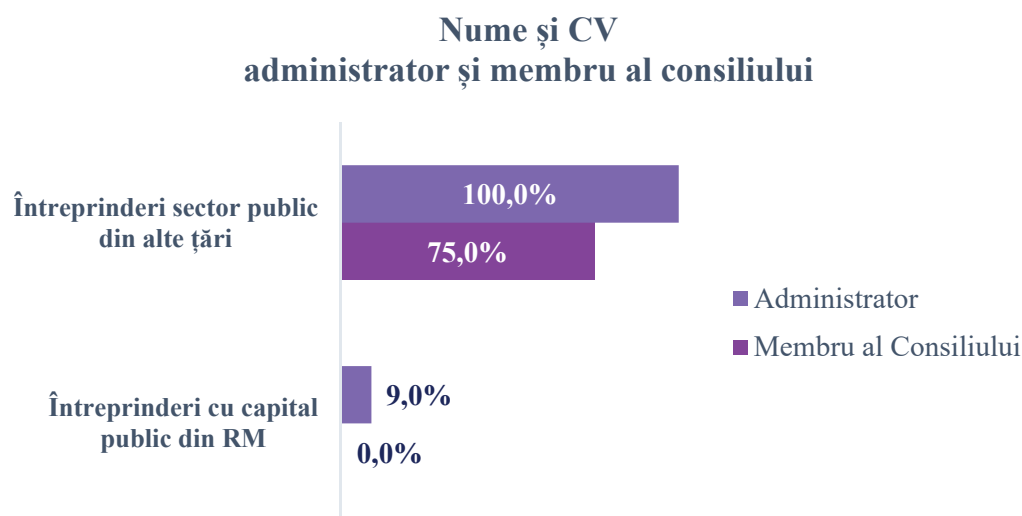
Lipsa de transparență se observă și în privința membrilor ce fac parte din organele de conducere ale întreprinderii. Așadar, **doar șase întreprinderi monitorizate au comunicat public CV-ul administratorului**, cu informații privind studiile superioare și experiența de muncă. Circa 1/2 din întreprinderi nu publică numele și CV-le membrilor consiliului de administrație, iar celelalte întreprinderi care publică astfel de informații se rezumă numai la numele acestor membri, fără publicarea CV-lor.

Remunerarea membrilor organelor de conducere rămâne în continuare o informație ascunsă publicului larg. **Circa 90,0% din întreprinderile monitorizate nu au furnizat informații cu privire**

Diagrama 9. Transparența procesului de selecție și angajare în întreprinderile cu capital public

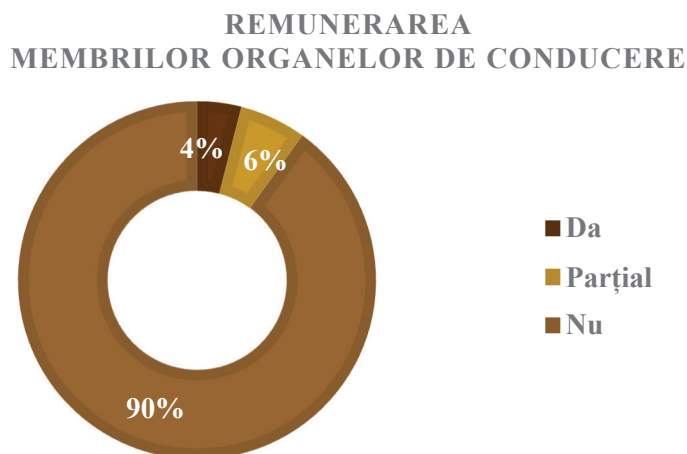
Diagrama 10. Transparența procesului de selectare și angajare în întreprinderile cu capital public

la veniturile salariale, indemnizațiile, primele, bonusurile, alte ajutoare și beneficii materiale ale administratorului și membrilor consiliului de administrație în anul 2017. Astfel, doar trei întreprinderi au indicat în rapoartele anuale mărimea salariului administratorului întreprinderii și indemnizației primite de membrii consiliului de administrație („Centrul de telecomunicații speciale”, „Casa Presei”, Întreprinderea Editorial-Poli-grafică „Știința”), iar patru întreprinderi a furnizat parțial astfel de informații.

În unele chestionare completate de întreprinderi se menționează că informațiile privind remunerarea membrilor organelor de conducere (consiliul de administrație) pot fi accesate pe portalul declarațiilor de avere și interese www.declaratii.ani.md. De notat că multe din aceste declarații nu au putut fi găsite pe acest portal. În acest sens, este necesară publicarea informațiilor privind remunerarea membrilor organelor de conducere pe paginile web ale întreprinderilor pentru a spori transparența acestora.

Diagrama 11. Transparența veniturilor administratorului și membrilor consiliului de administrație în întreprinderile cu capital public din Republica Moldova

Întreprinderile cu capital public din alte țări arată un grad mai mare de deschidere la acest capitol. Astfel, ¼ din ele publică pe web veniturile persoanelor din conducerea companiilor.

Nici o întreprindere monitorizată cu capital public din țară nu a adus la cunoștința publicului decizia consiliului întreprinderii privind plafonul concret al salariului administratorului pentru anul 2017, care poate fi limitat în baza rezultatelor economico-financiare ale întreprinderii pentru anul precedent. Suplimentar, se remarcă numai șase întreprinderi cu capital public care au indicat salariul mediu lunar pe întreprindere al angajaților.

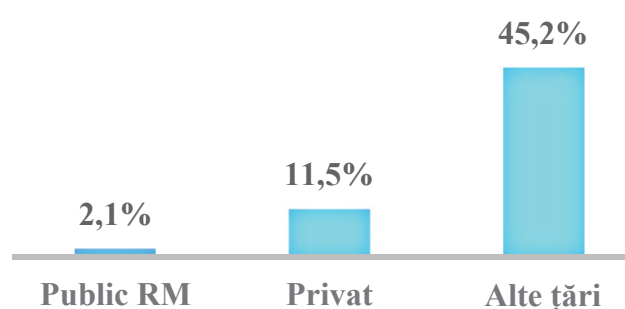
Cel mai bun exemplu de transparență în managementul resurselor umane îl reprezintă „Centrul de Telecomunicații Speciale”, care a obținut un punctaj de 50,0%.

6. Etica și conflictul de interese

Întreprinderile monitorizate sunt restanțiere la elaborarea și implementarea normelor și standardelor de guvernare corporativă, de conformare anticorupție, de integritate și etică în afaceri.

Drept rezultat al monitorizării au fost identificate **numai trei întreprinderi care au elaborat și publicat un Cod de etică** pentru angajații întreprinderii. **Nici o întreprindere nu a publicat pe pagina web un Cod (standarde) de guvernare corporativă.** Doar o singură întreprindere monitorizată a elaborat și publicat unele elemente dintr-un program anticorupție.

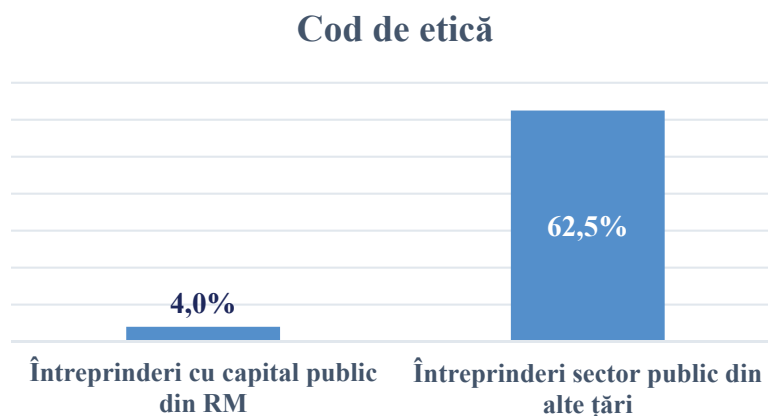
Situația e diferită la întreprinderile din alte țări, care în proporție de 62,5% au publicat pe web Coduri de etică, 37,5% au publicat Coduri de

guvernare corporativă și 43,7% au elaborat și publicat programe anticorupție, cu prevederi ce se referă la fraude, conflicte de interese, cadouri și alte riscuri.

În ce privește întreprinderile private, se evidențiază S.A. „Orange”, care a publicat pe web Codul de etică pentru angajații întreprinderii și programele anticorupție.

Diagrama 12. Publicarea pe web a Codurilor de etică de către întreprinderile cu capital public din Republica Moldova și întreprinderile din alte țări

Numai trei întreprinderi cu capital public din țară au instituit și adus la cunoștință pe web despre existența unui mecanism de raportare a comportamentului lipsit de etică și faptelor de corupție (linie telefonică, e-mail). Numai „Moldpres” a elaborat și adus la cunoștință publicului mecanismele de protecție a avertizorilor actelor de corupție – Regulamentul privind avertizorii de integritate în cadrul întreprinderii.

Nu există informații pe paginile web ale întreprinderilor monitorizate despre cursurile de instruire pentru angajați sau manageri privind lupta anticorupție organizate de întreprindere.

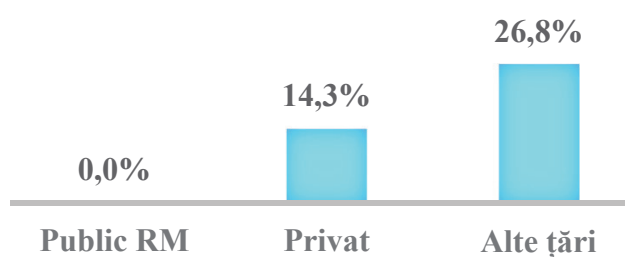
Cel mai bun exemplu în ce privește elaborarea și publicarea documentelor și informațiilor ce se referă la etică și conflictul de interese îl reprezintă „Moldpress”, care a obținut în acest domeniu scorul de 62,0%.

7. Granturi și caritate

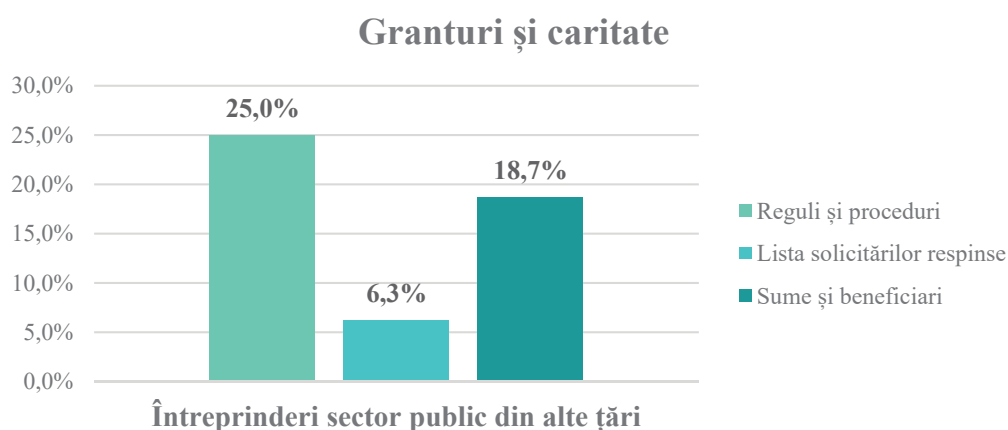
Transparența acțiunilor filantropice și sponsorizărilor efectuate de întreprinderile cu capital public reduce riscul utilizării resurselor financiare ale întreprinderii în alte scopuri sau utilizarea acestor resurse în situațiile în care întreprinderea are dificultăți financiare.

Monitorizarea constată lipsa pe paginile web ale întreprinderilor a informațiilor referitor la:

- regulile și procedurile pentru atribuirea de granturi, donații, sponsorizări;
- lista solicitărilor de susținere financiară respinse pe parcursul anului 2017 și motivul respingerii;
- sumele și beneficiarii granturilor, donațiilor și sponsorizărilor din anul 2017 (precum diferite evenimente și activități sociale, culturale, educaționale, sportive sau de altă natură, susținute de întreprindere).

Diagrama 13. Transparența acțiunilor filantropice și sponsorizărilor efectuate de întreprinderile din alte țări

În acest context, **la capitolul „granturi și caritate” întreprinderile cu capital public din Republica Moldova nu au acumulat nici un punct.**

Deși reprezintă un domeniu dificil și pentru întreprinderile din alte țări, o parte din ele publică pe web informațiile referitor la acțiunile filantropice și sponsorizările efectuate.

Cu referire la întreprinderile private monitorizate, a fost identificată politica transparentă a S.A. „Orange” de publicare pe pagina web special creată www.fundatia.orange.md a proiectelor și programelor susținute financiar de companie, inclusiv fiind publicate rapoartele privind implementarea acestor proiecte și programe. Astfel de bune practici sunt în mare parte datorate faptului că compania S.A. „Orange” este o companie cu capital mixt și cu proprietari din alte țări.

V. Recomandări

În baza rezultatelor monitorizării transparenței întreprinderilor cu capital public, au fost formulate o serie de recomandări care pot ajuta întreprinderile să fie mai transparente. Aceste recomandări sunt ușor de realizat, fiind necesar de a publica informațiile care deja sunt la dispoziția companiilor. Recomandările sunt prezentate conform zonelor de transparență evaluate în acest raport.

Indicatori economici

1. Raportul anual de activitate al întreprinderii este unul din documentele importante care necesită a fi adus la cunoștința publicului, iar structura lui trebuie să se alinieze la bunele practici naționale și internaționale. Acest lucru presupune prezentarea analitică a informațiilor și descrierea detaliată a activităților principale ale întreprinderii, cu evaluarea rezultatelor obținute.
2. Indicatorii de performanță ai întreprinderilor sunt de interes public, iar întreprinderile au obligația să publice informațiile și rezultatele economico-financiare, cu descrierea profiturilor, a pierderilor și a altor indicatori din activitatea întreprinderii.
3. Este oportun de a publica anual pe pagina web și de a actualiza informațiile privind împrumuturile/creditele obținute de întreprindere (dacă au existat astfel de împrumuturi/credite). Aceste informații trebuie să fie clare și detaliate, dar nu indicate sumar sub formă de cifre în analizele economico-financiare anuale.
4. Rezultatele controalelor și auditurilor economico-financiare la care au fost supuse întreprinderile cu capital public din Republica Moldova trebuie aduse la cunoștința publicului.

Transparența și accesul la informație

5. Este de remarcat importanța și necesitatea de a dispune de pagini web, de a le completa și actualiza permanent, acestea fiind pentru întreprinderile cu capital public un instrument eficient de diseminare a informațiilor publice.
6. De pe paginile web ale întreprinderilor nu trebuie să lipsească astfel de informații obligatorii precum datele de contact ale administratorului și persoanelor responsabile, care permite publicului să solicite informații/adreseze cereri întreprinderii.
7. Este necesar de a publica Statutul întreprinderii pe pagina web - documentul de bază la înființarea întreprinderii și care stabilește genurile de activitate, capitalul social, patrimoniul transmis întreprinderii, organele de conducere, modul de repartizare și utilizare a profitului net, precum și modul de acoperire a pierderilor, modul de reorganizare și dizolvare a întreprinderii, cât și alte prevederi importante ce țin de activitatea întreprinderii.
8. Pagina web trebuie să conțină informații privind fondatorii/proprietarii/acționarii întreprinderii și procentul acțiunilor/păților sociale pe care le dețin.
9. Este important de a publica pe web subiectele discutate și rezultatele ședințelor Consiliului societății/Adunării Generale, incluse în hotărâri și procese-verbale.
10. Este recomandabil ca întreprinderilor să publice documentele pe pagina web, în mod principal raportul anual, într-un format ce va permite publicului căutarea și copierea unui text din aceste documente, fiind astfel facilitată utilizarea acestor informații publice.

11. Este important ca întreprinderile cu capital public să fie deschise, să respecte legislația privind accesul la informație, să răspundă cererilor adresate și să furnizeze informațiile solicitate de persoanele fizice, persoanele juridice, mass-media și alte părți interesate.

Achizițiile publice și proprietatea

12. Este recomandabilă aducerea la cunoștință publică a planurilor anuale de achiziții publice (anunțurile de intenție) și publicarea pe pagina web a tuturor anunțurilor de participare la achizițiile publice.
13. Este oportun de a aduce la cunoștință publică actele prin care au fost create grupurile de lucru pentru achiziții (comisiile de achiziții) și componența acestora.
14. Tendința este ca toate entitățile publice să utilizeze platformele electronice pentru procedurile de achiziții publice. Chiar dacă aces-

tea nu au fost utilizate în anul 2017, pot fi utilizate în anii următori.

15. Este recomandabil ca întreprinderilor să comunice public contractele de achiziții publice încheiate, cu astfel de informații obligatorii precum: obiectul și valoarea achiziției, agentul economic, data încheierii și durata, informații despre revizuirea / extinderea contractelor. Este important ca cetățenii să poată ușor găsi un anumit contract pe pagina web după un șir de criterii, precum: data încheierii contractului, denumirea agentului economic, suma contractului, tipul produselor, serviciilor, lucrărilor etc.
16. Pentru a spori transparența în administrarea patrimoniului, recomandăm publicarea pe pagina web a informațiilor referitor la patrimoniul care îl administrează sau îl dețin în proprietate întreprinderile (terenuri și bunuri imobile), precum și orice informație ce ține de înstrăinarea și transmiterea bunurilor către persoane terțe.

Resursele umane

1. Este oportun de a indica pe pagina web numărul angajaților întreprinderilor și salariul mediu lunar pe întreprindere.
2. Întreprinderile trebuie să asigure accesul publicului la toate informațiile ce se referă la selectarea și angajarea personalului, prin publicarea pe pagina web a ofertelor de muncă, concursurilor de selecție pentru locurile vacante organizate, precum și rezultatele procedurilor de selecție.
3. Pe pagina web este oportun să se regăsească regulile cu privire la selectarea și angajarea personalului întreprinderii și regulile cu privire la organizarea și desfășurarea concursului pentru ocuparea funcției vacante de administrator al întreprinderii.
4. Ar fi oportun de a publica într-o rubrică distinctă pe pagina web numele și CV-le membrilor consiliului de administrație și administratorului întreprinderii, cu informații privind studiile superioare, experiența de muncă și alte informații relevante.
5. Întreprinderile trebuie să furnizeze informații cu privire la veniturile salariale, indemnizațiile, primele, bonusurile, alte ajutoare și beneficii materiale ale administratorului și membrilor consiliului de administrație.
6. Întreprinderile trebuie să elaboreze și aducă la cunoștința publicului deciziile privind plafonul concret al salariului administratorului întreprinderii, condiționat de indicatorii de performanță ai întreprinderilor.

Etica și conflictul de interese

1. Întreprinderile trebuie să dispună și să aducă la cunoștința publicului instrumente de raportare a comportamentului lipsit de etică și faptelor de corupție în cadrul întreprinderii (linie telefonică, formular online etc.). Pentru ca instrumentele de raportare să fie eficiente, în cadrul întreprinderilor trebuie să existe proceduri și garanții de protecție a avertizorilor actelor de corupție.
2. Pentru a preveni conflictele de interese și actele de corupție, de a consolida integritatea și de a stabili anumite standarde profesionale, considerăm necesar de a elabora și de a publica un Cod de etică pentru angajații întreprinderii și programe anticorupție, care conțin prevederi ce se referă la mită, conflicte de interese, cadouri, alte riscuri și procedurile de urmat în fiecare caz pentru angajații și conducerea întreprinderii. La fel, e oportun pentru întreprinderi elaborarea și implementarea unui Cod (standarde) de guvernare corporativă.
3. Întreprinderile trebuie să organizeze și să aducă la cunoștința publicului informații despre cursurile de instruire pentru angajați sau manageri privind lupta anticorupție.

Granturi și caritate

1. Este important ca întreprinderea să publice într-o rubrică separată pe pagina web a tuturor informațiilor ce se referă la acțiunile filantropice și sponsorizărilor efectuate:
  - regulile și procedurile pentru atribuirea de granturi, donații, sponsorizări;
  - lista solicitărilor de susținere financiară respinse pe parcursul anului și motivul respingerii;
  - sumele și beneficiarii granturilor, donațiilor și sponsorizărilor pe parcursul anului – pentru diferite evenimente și activități sociale, culturale, educaționale, sportive sau de altă natură, susținute de întreprindere.

VI. Clasamentul de transparență

	ÎNTEPRINDEREA	I. INDICATORII ECONOMICI	II. TRANSPARENȚA ȘI ACCESUL LA INFORMAȚIE	III. ACHIZIȚII PUBLICE ȘI PROPRIETATEA	IV. RESURSELE UMANE	V. ETICA ȘI CONFLICTUL DE INTERESE	VI. GRANTURI ȘI CARITATE	TOTAL	CLASA
1	Î.S. „Centrul de Telecomunicații Speciale”	95%	71%	9%	50%	0%	0%	44%	C-
2	Î.S. „MoldATSA”	95%	79%	9%	36%	0%	0%	44%	C-
3	Î.S. „Moldpres”	95%	67%	0%	7%	62%	0%	43%	C-
4	Î.S. „Casa Presei”	95%	54%	26%	29%	15%	0%	43%	C-
5	Î.S. „Poșta Moldovei”	95%	67%	9%	18%	8%	0%	40%	D+
6	Î.S. „Centrul Național pentru Frecvențe Radio”	89 %	71 %	9 %	14 %	0 %	0 %	38%	D+
7	S.A. „Termoelectrica”	95%	63%	17%	7%	0%	0%	38%	D+
8	Î.S. „Detașamentul de Pază Paramilitară”	95%	50%	13%	21%	0%	0%	36%	D+
9	Î.S. „Moldelectrica”	95%	54%	13%	14%	0%	0%	36%	D+
10	Î.S. „Radiocomunicații”	95%	58%	0%	29%	0%	0%	36%	D+
11	S.A. „Tracom”	68%	56%	26%	14%	0%	0%	35%	D
12	Î.S. „Administrația de stat a drumurilor”	84%	44%	22%	18%	0%	0%	34%	D
13	Î.S. „Palatul Republicii”	84%	54%	0%	7%	0%	0%	30%	D-
14	Î.S. „Gările și stațiile auto”	95%	33%	0%	21%	0%	0%	29%	D-
15	Î.S. „Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare”	84%	33%	0%	21%	0%	0%	27%	D-
16	S.A. „Franzețuța”	68%	48%	0%	7%	0%	0%	26%	D-
17	Î.S. „Centrul Național de Verificare a Calității Producției Alcoolice”	66%	40%	0%	14%	0%	0%	24%	E+
18	Î.S. „Calea Ferată din Moldova”	55%	42%	9%	7%	0%	0%	24%	E+
19	Î.S. „Centrul Informațional Agricol”	55%	46%	4%	7%	0%	0%	24%	E+
20	Î.S. „Servicii Pază”	45%	50%	9%	7%	0%	0%	24%	E+
21	Î.M. „Apă-Canal Cahul”	8%	75%	0%	18%	0%	0%	22%	E+
22	Î.S. Institutul de Geodezie, Prospekțiuni Tehnice și Cadastru „INGEOCAD”	47%	46%	0%	14%	0%	0%	22%	E+
23	Î.S. „CRIS „Registru”	8%	54%	9%	21%	15%	0%	22%	E+
24	S.A. „Gara Nord”	61%	33%	0%	7%	0%	0%	21%	E+
25	S.A. „Metalferos”	53%	38%	0%	7%	0%	0%	20%	E
26	Î.S. „Cartuș”	29%	54%	0%	7%	0%	0%	20%	E
27	Î.S. Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro”	55%	17%	9%	21%	0%	0%	20%	E
28	Î.S. „Fiscservinform”	18%	33%	13%	18%	15%	0%	19%	E
29	Î.M. „Apă-Canal Bălți”	32%	42%	0%	14%	0%	0%	18%	E
30	Î.S. Întreprinderea Editorial-Poligrafică „Știința”	0%	50%	0%	43%	0%	0%	18%	E

31	Î.S. „Fintehinform”	0%	67%	0%	14%	0%	0%	18%	E
32	Î.S. „Cadastru”	16%	54%	0%	7%	0%	0%	17%	E
33	Î.S. „Camera Înregistrării de Stat”	16%	50%	0%	0%	15%	0%	17%	E
34	Î.S. „Mold-Didactica”	32%	42%	0%	7%	0%	0%	17%	E
35	Î.S. Sistemul de gospodărire a apelor „Nistru-Centru”	47%	25%	0%	7%	0%	0%	16%	E
36	S.A. „Apă-Canal Chișinău”	8%	33%	9%	14%	15%	0%	16%	E
37	Î.S. „Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de uz Fitosanitar și a Fertilizantilor”	40%	25%	0%	7%	0%	0%	15%	E-
38	Î.S. „Vamservinform”	18%	27%	9%	14%	0%	0%	14%	E-
39	Î.S. „MoldData”	16%	33%	0%	14%	0%	0%	13%	E-
40	S.A. „Tutun-CTC”	39%	17%	0%	11%	0%	0%	13%	E-
41	Î.S. „Centrul Tehnic pentru Securitate Industrială și Certificare”	18%	27%	0%	4%	0%	0%	11%	E-
42	Î.S. „Moldaeroservice”	8%	33%	0%	0%	0%	0%	10%	F
43	Î.S. pentru cercetarea în selecție și hibridarea suinelor „Moldsuinhibrid”	0%	38%	0%	0%	0%	0%	9%	F
44	Zona Antreprenoriatului Liber „EXPO-BUSINESS-Chișinău”	0%	17%	17%	7%	0%	0%	9%	F
45	S.A. Centrul Internațional de Expoziții „MOLDEXPO”	0%	17%	17%	7%	0%	0%	9%	F
46	S.A. „Moldetelecom”	16%	17%	0%	11%	0%	0%	9%	F
47	Î.S. „Direcția Servicii pentru Corpul Diplomatic”	0%	29%	0%	7%	0%	0%	8%	F
48	Î.S. INCP Urbanproiect”	0%	33%	0%	0%	0%	0%	8%	F
49	S.A. „Energocom”	0%	33%	0%	0%	0%	0%	8%	F
50	Î.S. Compania Aeriană „Air Moldova”	8%	21%	0%	7%	0%	0%	8%	F
51	S.A. „Rețele Electrice de Distribuție Nord-Vest”	0%	21%	9%	4%	0%	0%	8%	F
52	Î.S. Combinatul de Vinuri de calitate „Mileștii Mici”	11%	21%	0%	0%	0%	0%	7%	F
53	S.A. „Rețele Electrice de Distribuție Nord”	16%	13%	0%	7%	0%	0%	7%	F
54	Î.M. „Apă-Canal Strășeni”	29%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	F
55	Î.S. „Portul Fluvial Ungheni”	8%	17%	0%	0%	0%	0%	6%	F
56	Î.S. „Pulbere”	8%	17%	0%	0%	0%	0%	6%	F
57	S.A. „Sanfarm-Prim”	0%	17%	0%	11%	0%	0%	6%	F
58	Î.S. „Combinatul Poligrafic”	0%	21%	0%	0%	0%	0%	5%	F
59	Î.S. Institutul de Stat de Proiectare „Ruralproiect”	0%	17%	0%	7%	0%	0%	5%	F
60	S.A. „Moldovagaz”	0%	17%	0%	7%	0%	0%	5%	F
61	S.A. „Apă-Canal Soroca”	8%	4%	0%	0%	0%	0%	3%	F
62	Î.S. „Registrul Naval”	8%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	F
63	S.A. „Drumuri Cahul”	8%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	F
64	Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională”	0%	0%	0%	7%	0%	0%	1%	F
65	Î.S. „Tipografia Academiei de Științe a Moldovei”	0%	4%	0%	0%	0%	0%	1%	F
66	Î.S. de construcții a Căii Ferate „Confercai”	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	F
67	Î.S. „Direcția pentru exploatarea imobilului”	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	F
68	Î.S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipogr. Centrală”	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	F

Bibliografie

1. Republica Moldova „Suport pentru întreprinderile în proprietatea statului (ÎPS), diagnosticul preliminar și evaluarea reformelor: etapa 1”, elaborat de Banca Mondială în colaborare cu Fondul pentru o bună guvernare al Marii Britanii, martie 2017.
2. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994.
3. Legea privind accesul la informație nr.982 din 11.05.2000.
4. Legea cu privire la întreprinderea de stat nr.146 din 16.09.1994.
5. Legea cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală nr.246 din 23.11.2017.
6. Legea privind societățile pe acțiuni nr.1134 din 02.04.1997.
7. Legea privind achizițiile publice nr.131 din 03.07.2017.
8. Legea contabilității nr.113 din 27.04.2007.
9. Legea cu privire la secretul comercial nr.171 din 06.07.1994.
10. Legea integrității nr.82 din 25.05.2017.
11. Strategia națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.56 din 30.03.2017.
12. Regulamentul-model al întreprinderii municipale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.387 din 06.06.1994.
13. Codul de guvernanță corporativă, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.67/10 din 24.12.2015.
14. Regulamentul cu privire la dezvăluirea informației de către emitenții de valori mobiliare, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.7/11 din 12.02.2016.
15. Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.24/2017 din 26.01.2017.
16. Principiile guvernanței corporative elaborate de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD).

